

tivo». Però a Bédar (Almeria) torna *lastra* a ser molt viu per designar un bloc de pedra pendent i llis en una muntanya; i and. *solastra* «piedra plana y fina: buscaba *solastras* para hacer en el río 'el salto de la rana'», AlcVenceslada.

Diffícilment es pot dir que *lastra* sigui basc, i no sols perquè el basc és una llengua que (amb alguna excepció dialectal) elimina (generalment per anaptixi) els grups de la mena de *str*, sinó perquè ultra ser estrany als altres dialectes bascos, i només biscaí, allà i tot *lastra* «bloque de piedra delgada y larga» només s'ha registrat a Biscaia en un parell de localitats excèntriques (Markina i Orozko), segons Azkue; i això i el testimoni de Terreros fan creure que sigui més aviat cosa del castellà bascongat que del basc: el compost *arlasta* < *arri-lastra* (amb *arri* 'pedra') també és només biscaí. *Lastra* sembla ser el nom d'un serrat entre dues altes riberes a la Vall d'Escaray, abans basca, però pertanyent a la Rioja i castellanitzada ja fa alguns segles (*Euskera* III, 95); també per aquesta banda hi ha *lastra* «campo antes cultivado y hoy en barbecho» a Villarreal (al trifini amb Navarra i prov. Saragossa), amb significat semblant al valencià. Crida, però, l'atenció el hiatus alt-aragonès, des de Navarra fins a Benasc, relatiu si no complet.²

Amb això coincideixen bastant les indicacions de la toponímia, car les localitats dites *Lastra(s)*, *Lastres* o *Lastrilla*, es troben en nombre de tres a la prov. de Lugo, dues a Astúries, una a Palència, quatre a Àvila, tres a Segòvia i una a Santander (Madoz).

I és cosa neta i clara la seva absència total a Occitània i França. En canvi reapareix a Itàlia, amb més vitalitat, i més gran extensió i arrelament que a la nostra Península. *Lastra* «pietra con superficie plana, usata per lo più a *lastricare* strade», «un cristallo grande da finestra, vetrate». Que la *lastra* és en primer lloc una llamborda, o una pedra d'empedrar carrers i llocs semblants, en donen fe moltes frases proverbials, com *ci ha consumato le lastre*, parlant d'un enamorat que passeja el carrer d'una dona etc. Dialectalment el mot es troba en els Alps orientals (Comelico *lastra* 'superfície escarpada, pelada i pedregosa', *ARom.* x, 8), en els Abruzzis ('rull o pedra de batuda' a Campobasso), en el Sud ('vidre de finestra' a Tàranto) i segurament a d'altres bandes. Però per damunt de tot a Toscana, on Pieri en registra tants testimonis toponímics; i acompanyats, encara, de derivats: *Lastrone*, *Lastreto*, *Lastraja*, (*La*)*strella*, *Làstrico*, *Lastrichino*, *Lastricata*.³ De l'italià va passar al serbocroat (V. infra); i, per altra part, a l'Engadina, amb el sign. de 'planxa de llauna per tancar un forn'; esporàdicament, i amb aquesta mateixa procedència, apareix en un escriptor anglonormand de la fi del S. XII (*FEW* III, 223a). En efecte, a Itàlia és un mot antiquíssim, que ja s'hi troba pels anys 830 i en molts altres docs. de l'Alta Edat Mitjana, aplegats per Du Cange.

Pel que fa a l'etimologia, Diez (*Wb.*, 244) guiant-se per la semblança amb l'it. *pietra* «*lastra* di ferro o altro metallo» (de vegades també de terra, fusta o vidre, i antigament fins i tot de pedra), provinent del greco-

llatí *EMPLASTRUM* 'emplastre', proposava mirar-lo com un simple duplicat d'aquest mot, amb pèrdua fonètica de la *p*. No era estrany que un fenomen fonètic tan inconcebible no causés escrúpol en temps de Diez, però ja és més xocant que M-Lübke encara admetés aquesta etimologia (*REW*, 2863), sense més que dir que aquesta eliminació no estava explicada.

Es clar que tant jo (*BDC* xxiii, 296), com Krüger (d'aquest veg. també algunes dades que aplega en *Die Hochpyr.* A, II, 79), Wartburg i Hubschmid (*FEW* v, 196-7; *RFgn.* LXIV, 49-50) ens vàrem negar a acceptar aqueixa idea. Però només aquest últim ha provat de substituir-la per alguna cosa més o menys positiva, suposant que vingui d'un **LASTRA*, provinent de **LAKSTRA*, que per la seva banda seria derivat d'un ben hipotètic mot gàllic **LAKE*.

Cert que ell intenta prestar-li una espècie de «support», derivant-ne un **LAK-SKA*, d'on vindrien el català *LLESCA* i el cast. dial. *lasca*; però això en tot cas és òbviament impossible, no sols per raons fonètiques etc., sinó també perquè aquest mot no significa, com ell creu, 'llosa de llicorella' o 'tros de pedra' sinó 'llesca', 'estella' de pa, de fusta, de metall i d'altres materials, però no pas de pedra.

El treball de J. Hubschmid és meritori en tant que ha fornit el coneixement d'alguns fets de detall, però quant a aquell **LAKE*, ja vaig objectar (en *DCEC*, *LAJA*) que manquen de tota base diversos fonaments d'aqueix tipus etimològic, i els altres són suposats i fundats en combinacions ben imprudents. La imprudència d'aixecar una altra audaç construcció damunt de fonaments tan frèvolos és evident. Per altra banda l'àrea del tipus *lastra*, limitat a Itàlia i al Nord ibero-romànic, és singular; i no gens tranquil·litzador, cercar una etimologia cèltica per a un mot que manca del tot no sols al cèltic insular sinó també a la Gàllia transalpina i fins la Cisalpina. Val a dir que Hubschmid vol derivar del seu **LASTRA* el valesà *lafra* 'llamborda', completament isolat, suposant que **LASTRA* vagi passar a **labra* en el gàllic tardà; i d'altra banda el trentí i dolomític *lasta* 'llosa de pedra', i Brescia i Valvestino *lasa* (*laša*) vindrien d'una variant morfològica **LASTA*, amb evolució fonètica a **LASSA* en aqueixa hipotètica etapa dialectal d'aquella llengua.

Combinacions, tot això, més temeràries que audaces. Encara que el pas de *str* a *fr* no sigui possible en les dues localitats valesanes en qüestió, és normal en tot cas en parlars francoprovençals veïns, i res no ens prohibeix d'acceptar que el vallesà *lafra* sigui una importació recent de l'it. *lastra*, alterat en la seva fonètica en passar per les zones intermèdies; car l'isolament absolut d'aquest mot en tot el gallo-romànic invita a mirar-lo com un intrús italià. També les formes citades de Brescia i del Trentí deuen ser alteracions degudes a alguna contaminació o altra causa moderna.

Més important que especular sobre variants tan locals em sembla establir bé l'ambient lingüístic a què *lastra* pertany. Transcriu el primer testimoni italià, en el qual es tracta de l'edificació d'una església: «jussu Pontificis, nocte una, tanta allata sunt omnia para-